PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie

RWA-61-36/08/JKa

Warszawa, 25 września 2009 r.

DECYZJA nr RWA-22/2009

Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 107, poz. 887)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko spółce **Sports-Tourist Sp. z o.o.** z siedzibą w Warszawie **uznaje się**, że:

I. działanie polegające na stosowaniu postanowień zawartych w *Warunkach uczestnictwa w wycieczkach zagranicznych organizowanych przez grupę Sports-Tourist* o treści:

1. *„Rezygnacja z uczestnictwa w wycieczce z przyczyn wyżej opisanych powoduje rozwiązanie umowy bez winy którejkolwiek ze stron”* – (pkt I.11);
2. *„Biuro Podróży może odstąpić od umowy, jeżeli przed lub w czasie jej wykonywania powstaną okoliczności o charakterze wyjątkowym, o których Biuro Podróży nie mogło wiedzieć w chwili zawarcia umowy i które, gdyby o nich wiedziało w danym momencie dałoby mu wystarczające powody do niezawarcia umowy jak np. brak odpowiedniej liczby uczestników do zorganizowania wycieczki, zakazy właściwych władz ograniczające podróżowanie zaprogramowane trasą lub wjazd do krajów objętych programem wycieczki. W takim przypadku Biuro Podróży zwróci Uczestnikowi wycieczki otrzymaną cenę wycieczki i nie będzie obowiązane do zapłaty odszkodowania”* – (pkt III.4);
3. *„Biuro podróży nie odpowiada za te przedmioty (w tym biżuterię, przedmioty znacznej wartości), których posiadanie nie jest uzasadnione celem wycieczki”* – (pkt IV.1);

4. *„Odszkodowanie z tytułu odpowiedzialności na osobie lub w mieniu Uczestnika wycieczki nie będzie przekraczać sum gwarancyjnych wymienionych w ogólnych warunkach ubezpieczenia”* – (pkt IV.2);
5. *„Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za straty poniesione przez Uczestnika wycieczki związane z utratą lub zniszczeniem paszportu, biletów, innych dokumentów podróży oraz jego mienia (w związku z wycieczką i w okresie jej trwania), jeśli szkoda ta nie powstała z winy Biura Podróży lub jego kontrahentów”* – (pkt IV.4).

stanowi praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i stwierdza się zaniechanie ich stosowania z dniem 1 lipca 2008 r.**

II. działanie polegające na stosowaniu w W*arunkach uczestnictwa w wycieczkach zagranicznych organizowanych przez grupę Sports-Tourist* postanowienia o treści:

„Cena ustalona w umowie może ulec zmianie w terminie do 20 dni przed datą rozpoczęcia wycieczki z powodu wzrostu:
- kosztów transportu, w tym także cen paliwa,
- podatków i opłat obciążających usługi, w tym także opłat lotniskowych i portowych,
- kursu którejkolwiek z walut obcych w stosunku do złotego” (pkt I.9.1);

stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowienia umownego niezgodnego z przepisem art. 17 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.), co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 1 lipca 2008 r.**

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939) w zw. z § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 107, poz. 887), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na spółkę **Sports-Tourist Sp. z o.o.** z siedzibą w Warszawie z siedzibą w Warszawie **karę pieniężną** w wysokości:

1. **8.632,00 zł** (osiem tysięcy sześćset trzydzieści dwa złote) płatną do budżetu państwa z tytułu naruszeń określonych w pkt I niniejszej decyzji;
2. **10.359,00 zł** (dziesięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt dziewięć złotych) płatną do budżetu państwa z tytułu naruszenia określonego w pkt II niniejszej decyzji;

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Warszawie wszczął z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu kontrolę wzorców umów stosowanych przez organizatorów turystyki działających na terenie województwa mazowieckiego pod kątem zgodności z przepisami art. 385^1 - 385^3 Kodeksu cywilnego, z uwzględnieniem klauzul wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone oraz z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (t.j. Dz.U. z 2004r., nr 223, poz. 2268 ze zm.).

W toku prowadzonego postępowania wyjaśniającego Prezes Urzędu wystąpił m.in. do Sports-Tourist Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie (dalej także: Spółka lub Sports-Tourist) o przesłanie wszelkich przedstawianych konsumentom wzorców umów, regulaminów, ogólnych warunków i innych wzorców umownych. W odpowiedzi na wezwanie Prezesa UOKiK Spółka przedstawiła m.in. wzór *Warunki uczestnictwa w wycieczkach zagranicznych organizowanych przez grupę Sports-Tourist* (dalej: *Warunki uczestnictwa*).

Analiza przedmiotowego dokumentu wykazała, iż Spółka w stosunkach z konsumentami posługuje się wzorcem umownym zawierającym w swojej treści postanowienia umowne mogące być tożsame z postanowieniami uznanymi prawomocnymi wyrokami Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: rejestr niedozwolonych klauzul umownych).

Po analizie przesłanych przez Spółkę dokumentów, Prezes UOKiK w dniu 30 maja 2008 r., wszczął postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Sports-Tourist Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

I. stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} Kodeksu postępowania cywilnego poprzez zawarcie w *Warunkach uczestnictwa w wycieczkach zagranicznych organizowanych przez grupę Sports-Tourist* postanowień o treści:

1. *„Rezygnacja z uczestnictwa w wycieczce z przyczyn wyżej opisanych powoduje rozwiązanie umowy bez winy którejkolwiek ze stron”* – (pkt I.11);
2. *„Biuro Podróży może odstąpić od umowy, jeżeli przed lub w czasie jej wykonywania powstaną okoliczności o charakterze wyjątkowym, o których Biuro Podróży nie mogło wiedzieć w chwili zawarcia umowy i które, gdyby o nich wiedziało w danym momencie dałoby mu wystarczające powody do niezawarcia umowy jak np. brak odpowiedniej liczby uczestników do zorganizowania wycieczki, zakazy właściwych władz ograniczające podróżowanie zaprogramowane trasą lub wjazd do krajów objętych programem wycieczki. W takim przypadku Biuro Podróży zwróci Uczestnikowi wycieczki otrzymaną cenę wycieczki i nie będzie obowiązane do zapłaty odszkodowania”* – (pkt III.4);
3. *„Biuro podróży nie odpowiada za te przedmioty (w tym biżuterię, przedmioty znacznej wartości), których posiadanie nie jest uzasadnione celem wycieczki”* – (pkt IV.1);

4. *„Odszkodowanie z tytułu odpowiedzialności na osobie lub w mieniu Uczestnika wycieczki nie będzie przekraczać sum gwarancyjnych wymienionych w ogólnych warunkach ubezpieczenia”* – (pkt IV.2);
5. *„Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za straty poniesione przez Uczestnika wycieczki związane z utratą lub zniszczeniem paszportu, biletów, innych dokumentów podróży oraz jego mienia (w związku z wycieczką i w okresie jej trwania), jeśli szkoda ta nie powstała z winy Biura Podróży lub jego kontrahentów”* – (pkt IV.4).

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

oraz

II. stosowaniu w *Warunkach uczestnictwa w wycieczkach zagranicznych organizowanych przez grupę Sports-Tourist* postanowienia o treści:

„Cena ustalona w umowie może ulec zmianie w terminie do 20 dni przed datą rozpoczęcia wycieczki z powodu wzrostu:
- kosztów transportu, w tym także cen paliwa,
- podatków i opłat obciążających usługi, w tym także opłat lotniskowych i portowych,
- kursu którejkolwiek z walut obcych w stosunku do złotego” (pkt I.9.1),

które jest niezgodne z przepisem art. 17 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.), co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z postanowieniem z dnia 30 maja 2008 r., Prezes Urzędu zaliczył w poczet materiału dowodowego dowody uzyskane w trakcie postępowania wyjaśniającego prowadzonego pod sygn. RWA-402-3/08/DJ, tj. wzór *Warunków uczestnictwa w wycieczkach zagranicznych organizowanych przez grupę Sports-Tourist* oraz odpis z Krajowego Rejestru Przedsiębiorców Sports-Tourist Sp. z o.o. w Warszawie.

Spółka, zawiadomiona o wszczęciu postępowania administracyjnego ustosunkowała się w wyznaczonym terminie do postawionych zarzutów i udzieliła żądanych przez Prezesa Urzędu informacji.

W swej odpowiedzi na przedstawione zarzuty Spółka zajęła stanowisko, iż w dniach 16-18 stycznia 2007 r. w Spółce miała miejsce kontrola przeprowadzona przez zespół kontrolny Biura Kontroli i Audytu Wewnętrznego Ministerstwa Gospodarki, która obejmowała analizę wzorca *Warunki uczestnictwa w wycieczkach zagranicznych organizowanych przez grupę Sports-Tourist* w aspekcie m.in. przestrzegania warunków wykonywania działalności gospodarczej określonych ustawą o usługach turystycznych oraz realizacji wymagań w zakresie ochrony klienta w systemie umów gwarancyjnych i ubezpieczeniowych oraz umów o świadczenie usług turystycznych. W wyniku przeprowadzonej kontroli Biura Kontroli i Audytu Wewnętrznego Ministerstwa Gospodarki Spółka dokonała zmian dwóch postanowień umownych, jednakże zmiany nie dotyczyły postanowień w zakresie objętym zarzutami w przedmiotowej sprawie.

Spółka oświadczyła jednocześnie, iż w związku z postawionymi jej w niniejszym postępowaniu zarzutami wprowadziła z dniem 5 czerwca 2008 r. do obrotu konsumenckiego nowy wzorzec umowny, w którym skorygowała zakwestionowane w niniejszym postępowaniu postanowienia w ten sposób, że usunęła pkt: I.11, IV.1, IV.2, oraz V.4. Z kolei punkty III.4 oraz I.9.1 *Warunków uczestnictwa* zostały zastąpione postanowieniami o treści:

„Biuro Podróży może odstąpić od umowy z powodu siły wyższej lub zgłoszenia się mniejszej liczny uczestników niż liczba minimalna określona w umowie. W takim przypadku Biuro Podróży zwróci Uczestnikowi wycieczki otrzymaną cenę wycieczki i nie będzie obowiązane do zapłaty odszkodowania" (pkt III.4);

„Cena ustalona w umowie może ulec zmianie w terminie do 21 dni przed datą rozpoczęcia wycieczki z powodu wzrostu:
- kosztów transportu, w tym także cen paliwa,
- podatków i opłat obciążających usługi, w tym także opłat lotniskowych i portowych" (pkt I.9.1).

Spółka przedłożyła projekt *Warunków uczestnictwa* uwzględniający dokonane zmiany. Wobec tak sformułowanej odpowiedzi Spółki na przedstawione zarzuty Prezes Urzędu poinformował w piśmie z dnia 9 września 2008 r., że uzyskanie rozstrzygnięcia zgodnego z art. 27 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) wymaga zaprzestania stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów poprzez aneksowanie zawartych, lecz jeszcze niezrealizowanych umów.

W piśmie z dnia 18 września 2008 r. Spółka poinformowała, że stosowany przez nią wzorzec, którego postanowienia zostały zakwestionowane w niniejszym postępowaniu, obowiązuje w obrocie konsumenckim od dnia 30 grudnia 2005 r., jednak nie jest już stosowany. Z dniem 1 lipca 2008 r. objęte zarzutami postanowienia zostały ostatecznie wyeliminowane z obrotu konsumenckiego. Spółka poinformowała, że w tym terminie również umowy zawarte przed tą datą, a dotyczące niezrealizowanych wyjazdów zagranicznych zostały zastąpione nowymi *Warunkami uczestnictwa,* niezawierającymi postanowień sprzecznych z przepisami prawa.

W swym piśmie z dnia 2 marca 2009 r. Spółka wskazała, iż nigdy nie było jej intencją naruszanie zbiorowego interesu konsumentów, a w 2008 r. nie miała żadnych reklamacji na świadczone przez siebie usługi.

Pismem z dnia 15 lipca 2009 r. Prezes Urzędu zawiadomił Spółkę o zakończeniu postępowania dowodowego w przedmiotowej sprawie. Jednocześnie stronie został wyznaczony termin na zapoznanie się z aktami sprawy. Spółka skorzystała z przysługującego jej uprawnienia do zapoznania się z aktami sprawy.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje

Spółka Sports-Tourist Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie jest wpisana do rejestru przedsiębiorców KRS pod numerem 0000040212 (dowód: odpis z Krajowego Rejestru Sądowego). Przedmiotem działalności Spółki jest m.in. działalność związana z turystyką (świadczenie usług turystycznych poprzez organizowanie imprez turystycznych w kraju i za granicą).

Od dnia 30 grudnia 2005 r. do 1 lipca 2008 r. Spółka posługiwała się w obrocie konsumenckim wzorcem umownym pt.: *„Warunki uczestnictwa w wycieczkach zagranicznych organizowanych przez grupę Sports-Tourist"*.

Po przeprowadzeniu analizy tego wzorca Prezes Urzędu ustalił, iż w jego treści znajdują się postanowienia o brzmieniu:

1. *„Rezygnacja z uczestnictwa w wycieczce z przyczyn wyżej opisanych powoduje rozwiązanie umowy bez winy którejkolwiek ze stron"* – (pkt I.11);

2. *„Biuro Podróży może odstąpić od umowy, jeżeli przed lub w czasie jej wykonywania powstaną okoliczności o charakterze wyjątkowym, o których Biuro Podróży nie mogło wiedzieć w chwili zawarcia umowy i które, gdyby o nich wiedziało w danym momencie dałoby mu wystarczające powody do niezawarcia umowy jak np. brak odpowiedniej liczby uczestników do zorganizowania wycieczki, zakazy właściwych władz ograniczające podróżowanie zaprogramowane trasą lub wjazd do krajów objętych programem wycieczki. W takim przypadku Biuro Podróży zwróci Uczestnikowi wycieczki otrzymaną cenę wycieczki i nie będzie obowiązane do zapłaty odszkodowania"* – (pkt III.4);
3. *„Biuro podróży nie odpowiada za te przedmioty (w tym biżuterię, przedmioty znacznej wartości), których posiadanie nie jest uzasadnione celem wycieczki"* – (pkt IV.1);
4. *„Odszkodowanie z tytułu odpowiedzialności na osobie lub w mieniu Uczestnika wycieczki nie będzie przekraczać sum gwarancyjnych wymienionych w ogólnych warunkach ubezpieczenia"* – (pkt IV.2);
5. *„Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za straty poniesione przez Uczestnika wycieczki związane z utratą lub zniszczeniem paszportu, biletów, innych dokumentów podróży oraz jego mienia (w związku z wycieczką i w okresie jej trwania), jeśli szkoda ta nie powstała z winy Biura Podróży lub jego kontrahentów"* – (pkt IV.4).
6. *„Cena ustalona w umowie może ulec zmianie w terminie do 20 dni przed datą rozpoczęcia wycieczki z powodu wzrostu:*
   - kosztów transportu, w tym także cen paliwa,
   - podatków i opłat obciążających usługi, w tym także opłat lotniskowych i portowych,
   - kursu którejkolwiek z walut obcych w stosunku do złotego" (pkt I.9.1),

W dniu 2 lipca 2008 r. Spółka wprowadziła do obrotu konsumenckiego nowy wzór *Warunków uczestnictwa.* Spółka poinformowała, że również umowy zawarte już z konsumentami a dotyczące niezrealizowanych wyjazdów zagranicznych zostały zastąpione nowymi *Warunkami uczestnictwa*, niezawierającymi postanowień sprzecznych z przepisami prawa. Nowy wzorzec został zmieniony w ten sposób, że usunięto objęte zarzutami pkt: I.11, IV.1, IV.2, oraz V.4 *Warunków uczestnictwa*.

Punkty III.4 oraz I.9.1 *Warunków uczestnictwa* zostały zastąpione postanowieniami o treści:

„Biuro Podróży może odstąpić od umowy z powodu siły wyższej lub zgłoszenia się mniejszej liczby uczestników niż liczba minimalna określona w umowie. W takim przypadku Biuro Podróży zwróci Uczestnikowi wycieczki otrzymaną cenę wycieczki i nie będzie obowiązane do zapłaty odszkodowania" (pkt III.4);

„Cena ustalona w umowie może ulec zmianie w terminie do 21 dni przed datą rozpoczęcia wycieczki z powodu wzrostu:

- kosztów transportu, w tym także cen paliwa,

- podatków i opłat obciążających usługi, w tym także opłat lotniskowych i portowych" (pkt I.9.1).

Spółka poinformowała, iż w roku 2008 nie miała żadnych reklamacji dotyczących świadczonych przez siebie usług.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, *„zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów",* przez które - stosownie

do definicji zawartej w art. 24 ust. 2 - rozumie się *„godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy”*.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, ale także zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. (por. Janusz Szwaja (red.) *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Komentarz*, Warszawa 2000, s. 117-118). Przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w większości mają charakter procesowy. Materialnoprawne przesłanki, istotne z punktu widzenia wydania decyzji, znajdują się w innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktach prawa powszechnie obowiązującego. Prezes Urzędu oceniając zachowanie Przedsiębiorcy pod kątem ewentualnego naruszenia przepisów zakazujących stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, musi zatem co do zasady stosować inne akty prawa powszechnie obowiązującego i na ich podstawie stwierdzić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne.

Bezprawność – w odniesieniu do praktyki opisanej w **pkt I sentencji decyzji** Prezes UOKiK wywiódł bezpośrednio z naruszenia przepisu art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jak wskazał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także: SOKiK) w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII Ama 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 (obecnie: art. 24 ust. 2) można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} § 2 k.p.c. (dalej również: rejestr). A zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

W odniesieniu natomiast do praktyki opisanej w **pkt II sentencji decyzji** bezprawność działania Spółki wynika z naruszenia przez nią przepisów ustawy o usługach turystycznych. Przepis art. 19 ust. 1 tej ustawy stanowi bowiem, że postanowienia umów zawieranych przez organizatorów turystyki z klientami mniej korzystne dla klientów niż postanowienia tej ustawy są nieważne. Prezes Urzędu ocenił zatem postanowienia wzorca umowy stosowanego przez Spółkę pod kątem ich zgodności z uregulowaniami ustawowymi, przyjmując, iż zawarcie w tym wzorcu postanowień mniej korzystnych dla konsumentów aniżeli przewiduje to ustawa, jest działaniem bezprawnym.

Jak wyżej wspomniano, art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów definiuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jako godzące w nie bezprawne zachowanie przedsiębiorcy. Jednocześnie artykuł ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesów konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3). Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie

dwóch przesłanek, mianowicie zaistnieć musi - po pierwsze - bezprawne działanie przedsiębiorcy, które - po drugie - narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Zakaz naruszania zbiorowych interesów konsumentów odnosi się do przedsiębiorców. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera legalną definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z art. 4 pkt 1 ww. ustawy pod pojęciem przedsiębiorcy rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, a także: (a) osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, (b) osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu, (c) osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4, nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13, (d) związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 - na potrzeby przepisów dotyczących praktyk ograniczających konkurencję oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Sports-Tourist Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie jest spółką prawa handlowego wpisaną do Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą. Nie ulega zatem wątpliwości, iż Spółka posiada status przedsiębiorcy w rozumieniu powoływanego powyżej art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Oznacza to, że przy wykonywaniu działalności gospodarczej Spółka podlega rygorom określonym w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. Tym samym jej działania mogą podlegać ocenie w aspekcie naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

I.

Jak wskazano powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy co do zasady wynika z naruszenia innych przepisów powszechnie obowiązujących. Niemniej jednak należy wskazać, iż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w jednym przypadku identyfikuje wprost jako bezprawne działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479^{45} § 2 k.p.c. Jak wynika z wyroku SOKiK z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII Ama 51/03), w oparciu o art. 24 ust. 2 można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do ww. rejestru. A zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Wobec powyższego stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez SOKiK za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest prawnie zakazane. Prawomocny wyrok tego Sądu, wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru klauzul abuzywnych skutek wobec osób trzecich (art. 479^{43} k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. *„Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu*

szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes" (por. H. Ciepła [w:] K. Piasecki [red.], Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II, Warszawa 2001, s. 249). Przepis art. 479^{43} k.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. Wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok SOKiK od chwili wpisania klauzuli do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r., sygn akt. III SZP 3/06 Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, iż *„stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów"*. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, iż klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame w treści nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażeń, zmiana szyku zdania, czy zastosowanie synonimów nie eliminuje bowiem abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia, jeżeli cel, w jakim wprowadzone zostało postanowienie umowne jest tożsamy. *„Nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame"* (wyrok SOKiK z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt XVII Ama 46/04).

Odnosząc powyższe uwagi do zarzutów postawionych Spółce należy zauważyć, co następuje:

I.1 W pkt I.11 *Warunków uczestnictwa* stosowanych przez Sports-Tourist znalazło się postanowienie o treści: *„Rezygnacja z uczestnictwa w wycieczce z przyczyn wyżej opisanych powoduje rozwiązanie umowy bez winy którejkolwiek ze stron"*.

Zdaniem Prezesa Urzędu, treść ww. postanowienia jest tożsama z uznanym za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 28 lutego 2007 r. (sygn. akt XVII Amc 56/06) i wpisanym do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 1149 postanowieniem o treści: *„Organizator z powodu przyczyn od siebie niezależnych i niezawinionych (decyzje władz państwowych, działanie siły wyższej, brak wymaganego minimum uczestników, niemożność spełnienia świadczenia) zastrzega sobie prawo do anulowania imprezy, zmiany terminu i programu imprezy (nie później niż 7 dni przed rozpoczęciem imprezy). Organizator nie ponosi z tego tytułu żadnych kosztów, a klientowi nie przysługuje prawo do odszkodowania z tytułu tych zmian. Organizator ma obowiązek niezwłocznie powiadomić uczestnika o w/w zmianach, a ten powinien w terminie trzech dni od uzyskania informacji, zaakceptować zmiany bądź zrezygnować z uczestnictwa w imprezie składając pisemne oświadczenie"*.

W uzasadnieniu ww. wyroku SOKiK wskazał, iż postanowienie to zawęża określony w ustawie o usługach turystycznych zakres odpowiedzialności kontraktowej organizatora i przykładem niedozwolonego postanowienia umownego określonego w art. 385^3 pkt. 2 kodeksu cywilnego.

Na tle ustalonych w postępowaniu okoliczności Prezes Urzędu uznał, iż kwestionowana w I.1 sentencji niniejszej decyzji klauzula narusza – podobnie jak przytoczone postanowienie wpisane do rejestru postanowień niedozwolonych – art. 385^3 pkt. 2 kodeksu cywilnego. Stosownie do treści tego przepisu niedozwolone są postanowienia wyłączające lub ograniczające odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania.

Postanowienie zakwestionowane w pkt. I.1 niniejszej decyzji – podobnie jak wpisana do rejestru pod numerem 1149 klauzula – wyłącza odpowiedzialność Spółki w przypadku zaistnienia wskazanych w *Warunkach uczestnictwa* okoliczności. Należy przy tym zaznaczyć, iż sformułowany w porównywanych postanowieniach wachlarz okoliczności ograniczających zakres odpowiedzialności kontraktowej wykracza poza okoliczności wymienione w art. 11a ustawy o usługach turystycznych.

Istotą obu analizowanych postanowień (kwestionowanego w niniejszej sprawie i wpisanego do rejestru) jest to, że organizator turystyki wskazuje w nich przesłanki, po wystąpieniu których następuje zmiana określonych w umowie warunków uczestnictwa w imprezie turystycznej. Po wystąpieniu tych przesłanek konsument może wprawdzie zrezygnować z uczestnictwa w imprezie turystycznej, jednakże rezygnacja ta – na mocy porównywanych postanowień – następuje bez winy organizatora.

Tak skonstruowane postanowienia umowne ograniczają odpowiedzialność organizatora turystyki, na co SOKiK zwracał uwagę również w wyroku o sygn. akt: XVII Amc 137/03 z dnia 5 stycznia 2005 r., na mocy którego pod numerem 436 zostało wpisane do rejestru postanowienie o treści:

„[...] Biuro w przypadkach szczególnie uzasadnionych zachowuje prawo do zmiany programu: kolejności zwiedzania, zakwaterowania itp. Jednakże powyższe zmiany nie mogą mieć zasadniczego wpływu na standard świadczeń oraz podstawowe punkty programu. 4. We wszystkich opisanych w paragrafie II przypadkach Uczestnikowi nie przysługuje odszkodowanie”

Wskazane postanowienie – podobnie jak postanowienie zakwestionowane w niniejszym postępowaniu – pozwalają organizatorowi turystyki na dokonanie zmiany warunków umowy wyłączając jednocześnie jego odpowiedzialność za tego typu modyfikacje.

Na tym tle Prezes Urzędu uznał, iż kwestionowana w I.1 sentencji niniejszej decyzji klauzula wykracza poza zakres przesłanek egzoneracyjnych ustanowionych przez przepisy prawa. Oznacza to, iż Spółka ogranicza swoją odpowiedzialność kontraktową pomimo, iż do takiego działania nie jest uprawniona przez przepisy prawa. Tym samym, ze względu, iż kwestionowane postanowienie ogranicza odpowiedzialność kontraktową Spółki, Prezes Urzędu uznał je za tożsame z ww. postanowieniami uznanymi za niedozwolone na mocy wyroków SOKiK z dnia 28 lutego 2007 r. (sygn. akt XVII Amc 56/06) oraz z dnia 5 stycznia 2005 r. (sygn. akt XVII Amc 137/03) i wpisanymi do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod numerami 1149 i 436.

Zbieżnym i tożsamym celem porównywanych postanowień jest możliwość uchylenia się przez organizatora turystyki od odpowiedzialności z tytułu zmian wprowadzanych do umowy, które – jak w przypadku analizowanego wzorca Sports-Tourist – dotyczyć mogły zmiany ceny, terminu lub programu wycieczki. Treść porównywanych postanowień stanowi, iż organizator nie ponosi winy za wprowadzane do umowy zmiany, a klientowi nie

przysługuje prawo do odszkodowania z tego tytułu, przy czym zmiany te są istotne, gdyż polegają na zmianie ceny, terminu, programu imprezy czy też anulowaniu imprezy. Oba te postanowienia prowadzą zatem do niezgodnego z art. 11a ustawy o usługach turystycznych wyłączenia odpowiedzialności za niewykonanie zobowiązania i stanowią klauzule abuzywne z art. 385^3 pkt 2 k.c.

I.2 W pkt III.4 *Warunków uczestnictwa* stosowanych przez Sports-Tourist umieszczono postanowienie o treści: *„Biuro Podróży może odstąpić od umowy, jeżeli przed lub w czasie jej wykonywania powstaną okoliczności o charakterze wyjątkowym, o których Biuro Podróży nie mogło wiedzieć w chwili zawarcia umowy i które, gdyby o nich wiedziało w danym momencie dałoby mu wystarczające powody do niezawarcia umowy jak np. brak odpowiedniej liczby uczestników do zorganizowania wycieczki, zakazy właściwych władz ograniczające podróżowanie zaprogramowane trasą lub wjazd do krajów objętych programem wycieczki. W takim przypadku Biuro Podróży zwróci Uczestnikowi wycieczki otrzymaną cenę wycieczki i nie będzie obowiązane do zapłaty odszkodowania”.*

Zdaniem Prezesa Urzędu, treść ww. postanowienia jest tożsama z uznanym za niedozwolone wyrokiem SOKiK z dnia 17 stycznia 2007 r. (sygn. akt XVII Amc 31/06) i wpisanym do rejestru niedozwolonych klauzul umownych pod nr 1327 postanowieniem o treści: *„Sun&Fun zastrzega sobie prawo do odwołania imprezy z przyczyn od niego niezależnych (decyzja władz państwowych, działanie siły wyższej, zamieszki, strajki, itp.). Uczestnik otrzymuje z tego tytułu zwrot pełnej wpłaty, natomiast nie przysługuje mu odszkodowanie".*

Z uzasadnienia ww. wyroku wynika, iż wskazana w nim klauzula stanowi niedozwolone postanowienie umowne, o którym mowa w art. 385^3 pkt 2 k.c., bowiem przyznaje organizatorowi turystyki uprawnienie do odwołania imprezy turystycznej z przyczyn od niego niezależnych wyłączając jednocześnie jego odpowiedzialność odszkodowawczą z tego tytułu względem klientów. Przedmiotowe postanowienie odwołując się do pojęcia „przyczyn niezależnych” zawęża określony w ustawie o usługach turystycznych zakres odpowiedzialności kontraktowej organizatora, zgodnie bowiem z art. 14 ust. 7 ww. ustawy, klientowi nie przysługuje odszkodowanie za niewykonanie umowy przez biuro podróży tylko wówczas, gdy odwołanie imprezy nastąpiło z powodu: siły wyższej lub zgłoszenia się mniejszej liczby uczestników niż liczba minimalna określona w umowie, a organizator powiadomił o tym klienta na piśmie w uzgodnionym terminie. Nie wszystkie zatem przyczyny niezależne od organizatora zwalniają go od odpowiedzialności za niewykonanie umowy.

Postanowienie stosowane przez stronę niniejszego postępowania również wyłącza odpowiedzialność odszkodowawczą organizatora z tytułu odwołania imprezy turystycznej w zakresie szerszym aniżeli przewiduje to ustawa o usługach turystycznych. Odwołanie się przez przedsiębiorcę do *„okoliczności o charakterze wyjątkowym, o których Biuro Podróży nie mogło wiedzieć w chwili zawarcia umowy i które, gdyby o nich wiedziało w danym momencie dałoby mu wystarczające powody do niezawarcia umowy”* nie tylko wykracza poza przesłanki egzoneracyjne wskazane w art. 14 ust. 7 ustawy, lecz również nie dookreśla przesłanek odstąpienia Spółki od umowy. W wyroku z dnia 24 listopada 2004 r. (sygn. akt XVII Amc 119/03) stwierdzono, iż postanowienie, w którym organizator turystyki w sposób otwarty i niedookreślony przewiduje uprawnienie do zmiany istotnych cen świadczenia narusza to art. 385^1 § 1 k.c. i art. 385^3 pkt 2 i 19 k.c.

I.3 W pkt IV.1 *Warunków uczestnictwa* stosowanych przez Sports-Tourist znajdowało się postanowienie o treści: *„Biuro podróży nie odpowiada za te przedmioty (w tym biżuterię, przedmioty znacznej wartości), których posiadanie nie jest uzasadnione celem wycieczki”.*

Zdaniem Prezesa Urzędu, treść ww. postanowienia jest tożsama z treścią następujących postanowień, uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu i wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych:

1. *„Biuro nie ponosi odpowiedzialności za bagaż, przedmioty wartościowe i pieniądze, które Uczestnik zabiera ze sobą w podróż lub przechowuje w sejfie hotelowym”* postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 22 września 2005 r. (Sygn. akt XVII Amc 61/04) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr 555.
2. *„UTiR ALF nie ponosi odpowiedzialności za: c) utratę lub uszkodzenie rzeczy, bagażu wartościowego i środków finansowych”* - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 19 października 2004 r. (Sygn. akt XVII Amc 76/03) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr 685.
3. *„JET TOURISTIC POLAND Sp. z o. o. nie przyjmuje odpowiedzialności za uszkodzenie i utratę bagażu oraz pieniędzy w nim się znajdujących lub uszkodzenie przedmiotów wartościowych."* - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 lutego 2006 r. (Sygn. akt XVII Amc 100/04) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr 1136.

Klauzule te uznane zostały za sprzeczne z art. 11a ustawy o usługach turystycznych, gdyż bezzasadnie wyłączają odpowiedzialność organizatora za bagaż klienta. W uzasadnieniu wyroku z dnia 17 maja 2006 r., sygn. akt XVII Amc 5/05, uznającego za niedozwolone postanowienie umowne klauzulę w brzmieniu: *„Organizator nie odpowiada za bagaż klienta skradziony, zniszczony lub zaginiony w czasie trwania imprezy”* SOKiK wskazał, że organizator nie może generalnie wyłączyć swojej odpowiedzialności za bagaż klienta, bo oznacza to także wyłączenie odpowiedzialności w przypadku, gdy przechowanie bagażu jest organizowane przez niego bezpośrednio lub przez osoby działające na jego zlecenie (hotele, przewoźników itp.). Zdaniem Sądu, aby skutecznie wyłączyć swoją odpowiedzialność, organizator imprezy winien wskazać jakich sytuacji to dotyczy, wyłączając te przypadki, kiedy kradzieże, zagubienie bądź zniszczenie wynikają z wyłącznej winy konsumenta. Czym innym jest bowiem zagubienie bagażu pozostawionego w miejscu publicznym (np. w restauracji, na plaży itp.), a czym innym zaś utrata bagażu pozostawionego w miejscu, które powinno być objęte ochroną przez organizatora imprezy, jak np. pokój hotelowy czy luki bagażowe
w środkach transportu. Należy również stwierdzić, że kwestionowane postanowienie pozostawia przedsiębiorcy możliwość interpretacji w zakresie przedmiotów, których zabranie w podróż jest uzasadnione, co pozostaje w sprzeczności z art. 385^3 pkt 9 k.c.

I.4 W pkt IV.2 *Warunków uczestnictwa* Sports-Tourist zastosowało postanowienie o treści: *„Odszkodowanie z tytułu odpowiedzialności na osobie lub w mieniu Uczestnika wycieczki nie będzie przekraczać sum gwarancyjnych wymienionych w ogólnych warunkach ubezpieczenia”*.

Zdaniem Prezesa Urzędu, treść ww. postanowienia jest tożsama z treścią następujących postanowień, uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu i wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych:

1. *„Organizator bierze odpowiedzialność odszkodowawczą w zakresie kwoty gwarantowanej polisą ubezpieczyciela”* - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 18 lutego 2004 r. (Sygn. akt XVII Amc 32/03) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr 350.
2. *„Biuro wyłącza odpowiedzialność odszkodowawczą z tytułu następstw nieszczęśliwych wypadków oraz utraty zdrowia w zakresie przekraczającym kwoty gwarantowane polisą”* - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 października 2005 r. (sygn. akt XVII Amc 78/04) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr 592.
3. *„Biuro wyłącza odpowiedzialność odszkodowawczą z tytułu nieszczęśliwych wypadków, utraty zdrowia czy bagażu w zakresie przekraczającym kwoty gwarantowane polisą generalną Signal Iduna lub innego towarzystwa ubezpieczeniowego, z którym Biuro zawarło umowy ubezpieczenia”*- postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29 stycznia 2007 r. (Sygn. akt XVII Amc 160/05) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr 1087.

W uzasadnieniu do ostatniego z przywołanych wyroków SOKiK jednoznacznie wskazał, że okoliczność, iż organizator ubezpiecza swoich klientów od następstw nieszczęśliwych wypadków celem uchronienia się od ponoszenia wysokich kosztów ewentualnych odszkodowań, nie oznacza uprawnienia do wyłączenia odpowiedzialności ponad wysokość gwarantowanych przez ubezpieczyciela kwot. Nie może bowiem dobro konsumenta zostać uzależnione od dowolnej oceny organizatora imprezy turystycznej i wysokości opłacanej przez niego składki ubezpieczeniowej. Zgodnie z art. 385^3 pkt 1 k.c. zakazane są postanowienia, które wyłączają lub ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za szkody na osobie. Stosowane przez Sports-Tourist postanowienie – podobnie jak postanowienia uznane przez SOKiK za niedozwolone – zmierza do ograniczenia odpowiedzialności za szkody na osobie i w tym zakresie jest tożsame z ww. postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych klauzul umownych.

Ponadto Sąd słusznie podniósł, iż ograniczenie wysokości odszkodowania do sum gwarantowanych polisą ubezpieczyciela pozostaje w sprzeczności z art. 11b ust. 2 i 3 ustawy o usługach turystycznych. Klauzula taka spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego z art. 385^3 pkt 1 i 2 k.c.

I.5 W pkt IV.4 *Warunków uczestnictwa* Sports-Tourist zamieściło postanowienie o treści: *„Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za straty poniesione przez Uczestnika wycieczki związane z utratą lub zniszczeniem paszportu, biletów, innych dokumentów podróży oraz jego mienia (w związku z wycieczką i w okresie jej trwania), jeśli szkoda ta nie powstała z winy Biura Podróży lub jego kontrahentów”*.

Zdaniem Prezesa Urzędu, treść ww. postanowienia jest zbieżna z treścią następujących postanowień, uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu i wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych:

1. *„C.K. i T. IRTOM odpowiada tylko za niewykonanie lub nienależyte wykonanie na zasadzie winy”* - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 28 grudnia 2006 r. (Sygn. akt XVII Amc 161/05) i

wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr 1039.

2. *„Biuro nie ponosi odpowiedzialności za szkody spowodowane działaniem osób trzecich takie jak kradzieże, rabunki, pożary. Biuro odpowiada za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy za zasadzie winy”* - postanowienie uznane za niedozwolone wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 19 października 2004 r. (Sygn. akt XVII Amc 95/03) i wpisane do rejestru niedozwolonych klauzul umownych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod nr 259.

W uzasadnieniu do pierwszego z przywołanych wyroków SOKiK jednoznacznie wskazał, że postanowienia wyłączające odpowiedzialność organizatora turystyki są sprzeczne z art. 11a ustawy o usługach turystycznych, który enumeratywnie wymienia okoliczności wyłączające odpowiedzialność organizatora za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy. SOKiK stwierdził również, że organizator turystyki ponosi odpowiedzialność kontraktową na zasadzie ryzyka za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy. W opinii Prezesa Urzędu, tożsamość stosowanego przez Sports-Tourist z ww. postanowieniami wpisanymi do rejestru niedozwolonych klauzul umownych jest niewątpliwa. Postanowienia te wyłączają odpowiedzialność organizatora turystyki w sposób niezgodny z art. 11a ustawy o usługach turystycznych.

Klauzule wskazane w sentencji niniejszej Decyzji – w ocenie Prezesa Urzędu – są tożsame z niedozwolonymi klauzulami umownymi wpisanymi do rejestru, o którym mowa w art. 479^{45} Kodeksu postępowania cywilnego. Sam fakt stosowania takiego postanowienia we wzorcach umownych w obrocie z udziałem konsumentów nosi znamiona bezprawności, ponieważ narusza zakaz wyrażony w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w ww. rejestrze jest bowiem to, że posłużenie się nim ma skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego. Wpis do rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych.

Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479^{43} K.p.c.), spełniają one funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

Analiza wzorca umownego stosowanego przez Sports-Tourist wykazuje, iż treść klauzul wymienionych w sentencji przedmiotowej decyzji zawiera się w hipotezie postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych klauzul umownych, co wskazuje na możliwość stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 w związku z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W świetle utrwalonego orzecznictwa sądowego, Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie praktyki określonej w ww. przepisie w odniesieniu do przedsiębiorcy, który nie był stroną postępowania sądowego zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru niedozwolonych postanowień umownych. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 2 grudnia 2005r. (sygn. akt VI ACa 760/05) podkreślił, że praktyką naruszającą zbiorowe

interesy konsumentów jest posługiwanie się postanowieniem wpisanym do rejestru w oderwaniu od zagadnienia, czy wpis do rejestru powstał w związku ze stosowaniem wzorca umowy przez podmiot, co do którego bada się stosowanie praktyki. Naruszenie interesów konsumentów może nastąpić, jak wskazał Sąd, w wyniku działań podmiotów, które stosują klauzule abuzywne już wpisane do rejestru, przy czym wpis taki związany był z działaniami innych przedsiębiorców.

Z kolei w wyroku z dnia 25 maja 2005r. (sygn. akt XVII Ama 46/04), SOKiK wyraził pogląd, że dla uznania określonej klauzuli za niedozwolone postanowienie umowne wystarczy stwierdzenie, że mieści się ona w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie klauzul powinien być bowiem zamiar, cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli więc cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

W kontekście powyższych rozstrzygnięć sądowych rozbieżność użytych wyrażeń, zmiana szyku zdania czy zastosowanie synonimów nie eliminuje abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia. By zaistniała możliwość uznania dwóch postanowień za tożsame wystarczy, by hipoteza postanowienia kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru.

Przedstawione powyżej orzecznictwo potwierdza uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/2006, w której uznano, że *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479[45] Kodeksu postępowania cywilnego, może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 23a [1].*

II.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, *„zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów”,* przez które – stosownie do definicji zawartej w art. 24 ust. 2 – rozumie się *„godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy”.*

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, ale także zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. (por. Janusz Szwaja (red.) *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Komentarz*, Warszawa 2000, s. 117-118). Przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w większości mają charakter procesowy. Materialnoprawne przesłanki, istotne z punktu widzenia wydania decyzji, znajdują się w innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktach prawa powszechnie obowiązującego. Prezes Urzędu oceniając

[1] W obowiązującej obecnie ustawie z dnia 16.02.2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów uregulowana została w art. 24.

zachowanie Przedsiębiorcy pod kątem ewentualnego naruszenia przepisów zakazujących stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, musi zatem co do zasady stosować inne akty prawa powszechnie obowiązującego i na ich podstawie stwierdzić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne.

Jak wyżej wspomniano, art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów definiuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jako godzące w nie bezprawne zachowanie przedsiębiorcy. Jednocześnie artykuł ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesów konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3). Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, mianowicie zaistnieć musi – po pierwsze – bezprawne działanie przedsiębiorcy, które - po drugie - narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Prezes Urzędu ustalił, iż w wykorzystywanym przez Spółkę wzorcu umownym znajdowało się postanowienie, którego treść pozostawało w sprzeczności z przepisami ustawy o usługach turystycznych. Zgodnie z treścią art. 19 ust. 1 wskazanej ustawy, postanowienia umów zawieranych przez organizatorów turystyki z klientami nie mogą kształtować sytuacji klientów w sposób mniej korzystny aniżeli przepisy tej ustawy. Tym samym stosowanie przez organizatora turystyki postanowień umownych, które są dla klientów mniej korzystne niż uregulowania ustawowe, jest działaniem bezprawnym.

W pkt. I.9.1 *Warunków uczestnictwa* Sports-Tourist zamieściło postanowienie o treści:

„Cena ustalona w umowie może ulec zmianie w terminie do 20 dni przed datą rozpoczęcia wycieczki z powodu wzrostu:

- kosztów transportu, w tym także cen paliwa,

- podatków i opłat obciążających usługi, w tym także opłat lotniskowych i portowych,

- kursu którejkolwiek z walut obcych w stosunku do złotego”.

Jak wspomniano przepis art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, iż przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działalnie przedsiębiorcy. Bezprawność, do której odwołał się ustawodawca wprowadzając do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów definicję praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów należy rozumieć jako sprzeczność z prawem. Jak wskazał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. akt VIII Ama 32/05), art. 24 ust. 2 ww. ustawy nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów odrębnych ustaw i dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Na tym tle należy stwierdzić, iż zdaniem Prezesa Urzędu, treść ww. postanowienia jest niezgodna przepisem art. 17 ustawy o usługach turystycznych. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu, cena ustalona w umowie nie może być podwyższona, chyba że umowa wyraźnie przewiduje możliwość podwyższenia ceny, a organizator turystyki udokumentuje wpływ na podwyższenie ceny jednej z wymienionych w przepisie okoliczności. Tymczasem Spółka przywołuje te okoliczności w inny sposób, niż ma to miejsce w ustawie i w sposób budzący wątpliwości co do możliwości ich faktycznego wpływu na wzrost ceny imprezy. Analizowany w niniejszym postępowaniu wzorzec Spółki mówi bowiem o *„wzroście kursu*

którejkolwiek z walut obcych w stosunku do złotego". W ten sposób zmianę ceny imprezy Spółka może uzasadnić wzrostem kursu walut, która obiektywnie nie miała miejsca na koszty poniesione przez Spółkę w związku z daną imprezą.

Ponadto przedmiotowe postanowienie jest również niezgodne z ust. 2 art. 17 ustawy o usługach turystycznych, który stanowi, że w okresie 20 dni przed datą wyjazdu cena ustalona w umowie nie może być podwyższona, z czego wynika, że cena ta najpóźniej może ulec zmianie na 21 dni przed planowaną data rozpoczęcia imprezy.

W tym kontekście Prezes Urzędu uznał, że Spółka poprzez stosowanie ww. postanowienia umownego dopuściła się działania bezprawnego i godzącego w zbiorowy interes konsumentów. W ocenie Prezesa Urzędu, w analizowanym przypadku bezprawność działań podejmowanych przez Spółkę wywieść należy z naruszenia przepisu art. 17 ustawy o usługach turystycznych.

Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. O tym, czy naruszony został interes zbiorowy, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe, ponieważ niekiedy jeden ujawniony przypadek naruszenia prawa konsumenta może być przejawem często lub nawet powszechnie stosowanej praktyki naruszającej interes zbiorowy. W niniejszej sprawie bez wątpienia mamy do czynienia z naruszeniem praw licznej grupy konsumentów – wszystkich konsumentów będących klientami Spółki w związku z prowadzoną przez przedsiębiorcę działalnością, jak i potencjalnych zainteresowanych, którzy mogą zawrzeć z nim umowę o uczestnictwo w imprezie turystycznej. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów.

W niniejszej sprawie nastąpiło naruszenie interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywistym jest bowiem, iż działanie przedsiębiorcy było skierowane do nieoznaczonego kręgu odbiorców – dotyczy wszystkich potencjalnych konsumentów zawierających ze Spółką umowę na terenie całego kraju. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż kwestionowane przez Prezesa Urzędu działanie Spółki narusza zbiorowy interes konsumentów.

W toku prowadzonego postępowania Spółka oświadczyła, iż postanowienia kwestionowane w przedmiotowym postępowaniu stosowane były od 30 grudnia 2005 r. do dnia 1 lipca 2008 r. Jak wynika z zebranego w postępowaniu materiału dowodowego do dnia 1 lipca 2008 r. Spółka nie tylko wprowadziła nowy wzorzec umowny, lecz również aneksowała wszystkie umowy zawarte z konsumentami na podstawie kwestionowanego wzorca, a dotyczące niezrealizowanych wyjazdów zagranicznych. Wszystkie umowy zostały zastąpione nowymi *Warunkami uczestnictwa,* niezawierającymi postanowień sprzecznych z przepisami prawa.

Spółka dokonała zmian zakwestionowanych w niniejszym postępowaniu postanowień w ten sposób, że usunęła pkt: I.11, IV.1, IV.2, oraz V.4, natomiast punkty III.4 oraz I.9.1 *Warunków uczestnictwa* zostały zastąpione postanowieniami o treści:

„Biuro Podróży może odstąpić od umowy z powodu siły wyższej lub zgłoszenia się mniejszej liczny uczestników niż liczba minimalna określona w umowie. W takim przypadku

Biuro Podróży zwróci Uczestnikowi wycieczki otrzymaną cenę wycieczki i nie będzie obowiązane do zapłaty odszkodowania" (pkt III.4);

„Cena ustalona w umowie może ulec zmianie w terminie do 21 dni przed datą rozpoczęcia wycieczki z powodu wzrostu:

- kosztów transportu, w tym także cen paliwa,

- podatków i opłat obciążających usługi, w tym także opłat lotniskowych i portowych" (pkt I.9.1).

Jak wskazano z dniem 1 lipca 2008 r. objęte zarzutami postanowienia zostały ostatecznie wyeliminowane z obrotu konsumenckiego. Spółka poinformowała, że w tym terminie również umowy zawarte przed tą datą, a dotyczące niezrealizowanych wyjazdów zagranicznych zostały zastąpione nowymi *Warunkami uczestnictwa,* niezawierającymi postanowień sprzecznych z przepisami prawa.

Prezes Urzędu stwierdził, iż w świetle okoliczności sprawy w niniejszym postępowaniu istnieją postawy do tego, by w odniesieniu do rozpatrywanej praktyki wydana została, na podstawie art. 27 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, decyzja o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzająca zaniechanie jej stosowania. Prezes UOKiK uznał, że, momentem zaniechania stosowania przez Spółkę zarzucanej jej bezprawnej praktyki jest dzień 1 lipca 2008 r. Wówczas to Spółka wprowadziła do obrotu konsumenckiego wzorzec umowy niezawierający objętych zarzutami postanowień sprzecznych z przepisami prawa aneksując w tym terminie również umowy zawarte przed tą datą, a dotyczące niezrealizowanych wyjazdów zagranicznych. W orzecznictwie stwierdzono, że uznanie, iż przedsiębiorca zaniechał stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów musi wiązać się z zaniechaniem tej praktyki w stosunku do konsumentów, których interesy mogły zostać naruszone niezgodnym z prawem działaniem przedsiębiorcy, a więc również w stosunku do konsumentów, z którymi przedsiębiorca miał zawarte umowy według zakwestionowanego wzorca umownego (wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 7 maja 2009 r. sygn. akt VI ACa 1318/08). Ponieważ Spółka podjęła skuteczne czynności zmierzających do wyeliminowania wadliwych postanowień z zawartych z konsumentami – lecz jeszcze nie zrealizowanych umów, Prezes Urzędu stwierdził, iz zaniechanie stosowania praktyki w zakresie objętych zarzutami postanowień wymienionych w pkt. I i II sentencji nastąpiło z dniem 1 lipca 2008 r.

Mając na względzie wszystkie powyższe okoliczności, w niniejszej sprawie należało wydać decyzję na podstawie art. 27 uokik uznającą, że Sports-Tourist Sp. z o.o. w Warszawie **stosowała praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów – i zaniechała ich stosowania z dniem 1 lipca 2008 r.**

III.

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę, który dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, w rozumieniu art. 24 ustawy, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego wyżej przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. Zatem o tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do wskazanego przedsiębiorcy zasadne jest nałożenie kary pieniężnej decyduje Prezes UOKiK, w ramach uznania administracyjnego. Zwrócić należy uwagę, iż przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 cyt. ustawy te okoliczności, które

Prezes Urzędu winien uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Podkreślić należy, iż sankcja w postaci nałożenia kary może być na przedsiębiorcę nałożona niezależnie od tego, czy dopuścił się on naruszenia celowo, czy też nieumyślnie.

Biorąc pod uwagę okoliczności sprawy, przede wszystkim charakter i liczbę klauzul niedozwolonych, które przypisano Spółce, Prezes Urzędu uznał nałożenie kary pieniężnej za uzasadnione.

Zdaniem Prezesa UOKiK, opisane w niniejszej decyzji działania podejmowane przez Sports-Touristik Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej powinny były uwzględniać możliwość naruszenia zbiorowego interesu konsumentów. Należy zarazem przyznać, że w zgromadzonym materiale dowodowym nie ma jednoznacznych dowodów wyraźnej intencji Spółki naruszenia tych interesów. Zebrane wyjaśnienia i informacje mogą zatem wskazywać na co najmniej nieumyślne działanie Spółki.

Pamiętać jednak należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Okolicznością przemawiającą za zastosowaniem wobec Spółki kary pieniężnej jest fakt, iż jako organizator turystyki z dużym doświadczeniem na rynku usług turystycznych powinien mieć świadomość, że stosowanie klauzul uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych jest bezprawne.

Spółka winna zatem zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania wzorców umownych z uwzględnieniem przepisów art. 385^1 i nast. k.c., jak również z potrzeby dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców umownych do treści wpisów zamieszczanych w rejestrze.

Zauważyć przy tym należy, że rejestr postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone jest jawny, powszechnie dostępny, publikowany na stronie www.uokik.gov.pl. Abuzywność postanowień wpisanych do tego rejestru jest jednoznaczna, a zakaz stosowania w obrocie postanowień w nim zamieszczonych nie powinien budzić jakichkolwiek wątpliwości.

Zgodnie przedłożonym przez Spółkę sprawozdaniem o przychodach, kosztach i wyniku finansowym oraz nakładach na środki trwałe oraz dokumentem CIT-8, przychody Spółki w roku poprzedzającym wydanie niniejszej decyzji wyniosły 3.836.974,96 zł. Maksymalna wysokość kary mogła zatem wynieść ok. 383.697,50 zł.

III.1 W punkcie I sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co daje podstawę do nałożenia na Spółkę kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ustalenie kary miało charakter dwuetapowy. W pierwszej kolejności Prezes Urzędu dokonał oceny wagi stwierdzonych w pkt. I niniejszej decyzji praktyk i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do ustalenia wysokości kary, a następnie zważył, czy w sprawie zaistniały okoliczności mogące mieć wpływ na wysokość kary – ustalonej kwoty bazowej.

W powyższym kontekście wzięto pod uwagę, iż praktyki, których stosowanie Prezes Urzędu stwierdził w pkt. I sentencji niniejszej decyzji polegały na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych tożsamych w swoim celu i skutku z postanowieniami wpisanymi do powszechnie dostępnego rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu. W prowadzonym postępowaniu przypisano Spółce stosowanie pięciu

postanowień niedozwolonych. Każde z nich negatywnie wpływa na sytuację konsumentów, ograniczając odpowiedzialność Spółki wobec konsumentów. W ocenie Prezesa Urzędu, postanowienia te są przejawem nierzetelnego traktowania konsumentów i bezpośrednio naruszają ich interesy.

Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że postanowienia stosowane przez Spółkę naruszały interesy ekonomiczne i prawne konsumentów. Wyłączały one odpowiedzialność Spółki za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy. Postanowienia te zmierzały w istocie do wprowadzenia w błąd konsumentów co do zasad i zakresu odpowiedzialności Spółki i ograniczały ich możliwość do dochodzenia roszczeń odszkodowawczych.

Ustalając wagę naruszenia Prezes UOKiK uwzględnił również, że przypisane Spółce praktyki miały charakter długotrwały. Cztery z pięciu zakwestionowanych postanowień niedozwolonych, tożsamych z wpisanymi do rejestru klauzul abuzywnych, stosowane były przez Spółkę przez ponad dwa lata (od 30 grudnia 2005 r. do 1 lipca 2008 r.).

Podsumowanie wagi stwierdzonych w pkt I niniejszej decyzji naruszeń pozwoliło Prezesowi Urzędu na stwierdzenie, iż łącznie waga naruszeń wynikających ze stosowania pięciu postanowień niedozwolonych kształtuje się na poziomie **0,25%** przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2008 r.

Dokonując ustalenia ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nałożonej na Spółkę za stwierdzone w pkt I sentencji niniejszej decyzji stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, dokonano również oceny zaistniałych w postępowaniu okoliczności obciążających i łagodzących.

Przy kalkulowaniu kary wzięto pod uwagę okoliczność, iż naruszenie, którego dopuściła się Spółka objęło swym zasięgiem obszar całego kraju. Powyższa okoliczność uzasadnia **zwiększenie wysokości kary o 20%.**

Z drugiej strony na zmiarkowanie wysokości nałożonej kary wpłynęło to, że Spółka zaniechała stosowania zarzucanych jej praktyk już w początkowym stadium prowadzonego postępowania. Uznano to za okoliczność łagodzącą dającą podstawę do **obniżenia kary o 30%.**

Z powyższych względów w niniejszej sprawie za naruszenie stwierdzone w pkt I sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu nałożył na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości **8.632,00 zł** (osiem tysięcy sześćset trzydzieści dwa złote), co stanowi ok. 0,225 % przychodu osiągniętego w 2008 r. i ok. 2,25 % kary maksymalnej.

III.2 W punkcie II sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów, niezgodnych z przepisem art. 17 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 w zw. z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co daje podstawę do nałożenia na Spółkę kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ustalenie kary miało charakter dwuetapowy. W pierwszej kolejności Prezes Urzędu dokonał oceny wagi stwierdzonej w pkt II niniejszej decyzji praktyki i na tej podstawie ustalił kwotę bazową, stanowiącą podstawę do ustalenia wysokości kary, a następnie zważył, czy w sprawie zaistniały okoliczności mogące mieć wpływ na wysokość kary – ustalonej kwoty bazowej.

W powyższym kontekście wzięto pod uwagę, iż praktyka, której stosowanie Prezes Urzędu stwierdził w pkt II sentencji niniejszej decyzji polegała na stosowaniu na etapie wykonywania kontraktu postanowienia zniekształcającego wynikający z ustawy o usługach turystycznych porządek prawny i uprawnienia stron zawartej umowy. Na tym etapie

konsument nie miał już możliwości swobodnego podejmowania decyzji w zakresie istniejącej umowy.

Stosowanie postanowienia sprzecznego z ustawą o usługach turystycznych negatywnie wpływa na sytuację konsumentów poprzez posługiwanie się naruszającym prawo terminem ograniczającym przysługujące Spółce uprawnienie do zmiany ceny. W ocenie Prezesa Urzędu, posługiwanie się postanowieniem, które w sposób naruszający prawo kształtuje termin ograniczający przysługujące Spółce uprawnienie do zmiany ceny jest przejawem nierównorzędnego i nierzetelnego traktowania konsumentów, bezpośrednio naruszając ich interesy.

Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że postanowienie stosowane przez Spółkę naruszało interesy ekonomiczne i prawne konsumentów, a przypisana Spółce praktyka miała charakter długotrwały. Udowodniona Spółce praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów stosowana była przez Spółkę przez ponad dwa lata (od 30 grudnia 2005 r. do 1 lipca 2008 r.).

Ocena wagi stwierdzonego naruszenia pozwoliła Prezesowi Urzędu na stwierdzenie, iż waga naruszenia wynikająca ze stosowania postanowienia zakwestionowanego w pkt II sentencji niniejszej decyzji kształtuje się na poziomie **0,3%** przychodu osiągniętego przez Spółkę w 2008 r.

Dokonując ustalenia ostatecznego wymiaru kary pieniężnej nałożonej na Spółkę za stwierdzone w punkcie II sentencji niniejszej decyzji stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, dokonano również oceny zaistniałych w postępowaniu okoliczności obciążających i łagodzących.

Przy kalkulowaniu kary wzięto okoliczność, iż naruszenie, którego dopuściła się Spółka objęło swym zasięgiem obszar całego kraju. Powyższa okoliczność uzasadnia **zwiększenie wysokości kary o 20%.**

Z drugiej strony na zmiarkowanie wysokości nałożonej kary wpłynęło to, że Spółka zaniechała stosowania zarzucanych jej praktyk już w początkowym stadium prowadzonego postępowania. Uznano to za okoliczność łagodzącą dającą podstawę do **obniżenia kary o 30%.**

Z powyższych względów w niniejszej sprawie za naruszenie stwierdzone w pkt II sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu nałożył na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości **10.359,00 zł** (dziesięć tysięcy trzysta pięćdziesiąt dziewięć złotych), co stanowi 0,27 % przychodu osiągniętego w 2008 r. i 2,7 % kary maksymalnej.

Nakładając niniejszą decyzją ww. kary pieniężne za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że mają one: po pierwsze – charakter represyjny (nakładane są za naruszenie ustawowych zakazów), po drugie – prewencyjny (mają zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości i zniechęcać do naruszania prawa), zaś zagrożenie nimi, czyli potencjalna możliwość nałożenia kary przez Prezesa Urzędu – nadaje jej charakter dyscyplinujący (wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 r., sygn. akt: III SK 31/04).

W ocenie Prezesa Urzędu, karze nakładanej niniejszą decyzją należy nadać w szczególności charakter prewencyjny. Niemniej, z uwagi na fakt, że pełni ona również funkcję represyjną w stosunku do uczestnika postępowania, jak i z uwagi na to, że ma ona skutkować zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji w przyszłości, orzeczona kara powinna stanowić dolegliwość dla uczestnika niniejszego postępowania.

Zdaniem Prezesa Urzędu tak określona kara spełni zarówno rolę represyjną jako sankcja i dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jak i prewencyjną, zapobiegającą ponownemu ich naruszeniu. Nie bez znaczenia jest też jej walor wychowawczy, w tym wymiar ogólny, odstraszający dla innych

przedsiębiorców prowadzących działalność organizatora turystyki przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami.

Biorąc od uwagę powyższe kara pieniężna nałożona na Sports-Tourist Sp. z o.o. jest adekwatna do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Z tych też względów orzeczono jak w pkt III sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP O/O Warszawa 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479^{28} § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie.

Otrzymuje:

Sports-Tourist Sp. z o.o.
ul. Marszałkowska 84/92
00-514 Warszawa